

В. ПАВЛУСЕВИЧ

Свят Вечір

Картини для дітей і старших

1. В АМЕРИЦІ
2. В УКРАЇНІ
3. В КРАЇНІ СПОКОЮ
4. ЗНОВУ В АМЕРИЦІ

"HOWERLA"

41 E. 7th St., New York 3, N. Y.

I 9 5 7

I. В АМЕРИЦІ

Дієві особи: Батько, Мати, Ромко, Дарка, Марійка, Пані з Українського Комітету, Ведмідь, Пес, Янгол.

Замітка: З огляду на З-х актну відмінність цієї п'єси, її можуть ставити два-три гуртки водночас (кожний осібну дію-акт) напр. один гурток ставить "В Америці", інший "в Україні", і т.п.

Сцена представляє дитячу кімнатку укр., емігранта в Америці. Напроти глядачів вікно. Право і ліворуч два дитячі ліжечка, а в куті отомана. Збоку є два крісла. В кімнаті двоє дверей: право і ліворуч. Пізний вечер.

Я В А 1.
Батько, Мати, Ромко, Дарка

Батько: (Сидить на кріслі, держить на колінах Ромка, що тримає в руках погодинного песика; і Дарку, яка має такого ж ведмедика. Мати стелить ліжечка).

Батько: Отак у нас, в Україні, відбувався колись Святий Вечер.

Дарка: Гарно було. Хотіла б я хоч раз так перевесяткувати.

Ромко: Я, як виросту, поїду в Україну на Свят-Вечір. Поїдемо, тату?

Батько: Якщо там не буде москалів-большевиків.

Дарка: А чом ми сьогодні так не святкуємо, як в Україні?

Батько: Бо ми в Америці. Але ж і тут масно кутю так як в Україні.

Дарка: О, кутя, кутя! Така добра й солодка!

Ромко: А хто тобі тату варив кутю на Св. Вечір?

Батько: Моя мама, а твоя бабуля.

Дарка: Тота, що є на фотографії в альбомі? В хустці з мушкою на чолі?

Батько: Еге, тата. Але це не мушка, а родимка. Бабуля мала родимий знак.

Дарка: Я всіди її пізнала б по тій родимці.

Ромко: А хто вносив в хату ту солому, того ...

Батько: Дідуха.

Ромко: Еге, еге, дідуха!

Батько: Вносила його мій батько, а твій дідуньо.

Ромко: Він теж є в нас на фотографії, з таким великим шрамом на обличчії.

Батько: Так. Той шрам, то пам'ятка з війни.

Дарка: А звірі таки справді говорять на Св. Вечір?

Батько: Які хто вірить, то говорять.

Ромко: А ти чув коли їх, тату?

Батько: Я ні раз, як був ще малій, постановлив не спати аж до 12 години нічі, щоб послухати їх розмову, але завжди сконіше перемагав менешин і я таки ніколи не чув їх розмови.

Дарка: Шкода!

Ромко: Знаєш Дарцю, ми сьогодні не будемо спати, то може почусмо їх мову.

Дарка: О, я би я хотіла їх почути, я хотіла б почути, що говорись мій ведмедик, або песик.

Батько: (до Матері): Але чому ж ще досі немас нашої сирітки?

Мати: Не розумію, що могло статися. Вже давненько повідомляла Пані з Комітету, що привезе нам сирітку з Сиротинця, а їх ще й досі не має!

(Чути дзвінок)

Дарка: Хтось дзвонить. (Мати вибігає в двері праворуч)

Ромко: Може то вони? (Зіскакує з колін батька і біжить з Даркою до Мами).

Я В А 2.

Ті самі ї Пані з Українського Комітету та Марійка. Пані входить з Марійкою з правої сторони, за ними Мати, Ромко й Дарка.

Пані : Христос раждається!

Батько: Славіте Його!

Мати : Що ж то з вами сталося, Пані? Чому так забарилися?

Пані : От пригода маленька трапилася.

Батько: Яка пригода?

Мати : Сідайте й розкажіть, будь-ласка.

Пані : Немає часу сідати. А пригода така: Знасте, я поїхало до Сиротинця та забрала цю Марійку (показує) і ще одну сирітку, щоб відвезти їх до укр. родин на час наших свят різдвяних. По дорозі наїхав на нас якийсь трох, але на щастя обійшлося без більшого лиха, лише трохи позагинав наше авто. Опісля ж повезла ту другу сирітку й через те до вас запізнилась трохи. А тепер спішучі домів, бо там ждуть на мене з Св. Вечерою. Марійку лишаю вам на три дні. Ну, Марійцю, бувай здорована і будь чесна (гладить її по головці). Бувайте всі здорові.

Батько з Мамою: Бувайте й Ви здорові! До побачення! (Відпроваджують Паню).

Я В А 3.
Ромко, Дарка й Марійка

Дарка : Як ти називаєшся?

Марійка: Марійка.

Дарка : Це ми вже знаємо; а далі як?

Марій.: Сиротюк.

Ромко : О, то в тебе й прізвище вирітське.

Я В А 4.
Ті самі. Мати й Батько (повернулись)

Дарка : Ти не маєш ні тата ні мами?

Марій.: Не маю.

Дарка : І не мала ніколи?

Марій.: Мала, але тата вбили московські більшевики, а мама померла.

Мати : Останте її тепер, діти. Вона певно голодна.

Марій.: Ні, ні, прошу пані!

Мати : А все таки трохи куті й тісточок кілька. Ходім. (Виходять ліворуч).

Я В А 5.
Ті самі, без Матері й Марійки

Ромко : Яка вона марненька й худенька!

Дарка : А в якій суконочці плохенькій. Знаєш тату, я дам їй одну свою?

Батько: Добре. Дай, як хочеш.

Ромко : А що я їй дав би?

Дарка : Дай їй свій револьвер.

Ромко : Ні, дівчині таке не годиться. Я дам їй ровер, що дістав від тети.

Батько: Можеш дати. Своїми речами можеш розпоряджатися по своїй вподобі.

Дарка : А, як вона сама сюди з Німеччини приїхала, тату? Не боялася сама?

Батько: Я тобі розкажу. Після війни було багато сиріток. Багато з них приїхало до Америки тут примістили їх по Сиротинцях, де годують їх і посилають до школи. З них виростуть гарні люди, свідомі українці. А ось на Різдво їх забирають до себе українські родини, щоб ті сирітки були між нами, щоб говорили по українськи та пізнали українські різдвяні звичаї.

Дарка : То гарно, але я не розумію, як дитина не може мати ні тата ні мами!

Я В А 6.
Ті самі й Мати з Марійкою.

Мати : А тепер діти, пора вже спати.

Батько: (Дивиться на годинник): Справді пора. Вже пізно, добраніч, діти!

Ромко і Дарка: Добраніч, тату! (Батько виходить ліворуч).

Я В А 7.
Ті самі, без Батька.

Мати : Тепер помоліться до свого янгола-опікуна, щоб стерг вас, і йдіть до ліжка. Ти Марійко будеш спати тут, на отомані.

Ромко, Дарка і Марійка (клякають коло ліжочок і мол.ться): "Ангеле, хороните-
мо май, Ти завжди при мені стій, як вдень так і вночі будь нам до по-
мочі!" (Підводяться і роздягаються).

Ромко : Я візьму песика до ліжка.

Дарка : А я ведмедика. Добре, мамо?

Мати : Та, візьміть собі. (Ромко лягає з песиком, а Дарка з ведмедиком).

Мати : (Накриває діти і цілує Дарку й Ромка): Добраніч діти! Спів спокійно.

Ромко і Дарка: Добраніч, мамо! (Мати виходить ліворуч).

Я В А 8.

Ромко, Дарка і Марійка. Деякий час тиша. Марійка накрита з головою, і
чуті по хвилині її плач, дуже тихий, стримуваний.

Дарка : (Підводиться трохи): Ти чого плачеш, Марусю?

Марій : (Відкриває головку і хлипає): Мені жалко, і маєте все і маму таку і
гарну і добру... А я нічого не маю.

Дарка : Не плач Марійко, я дам тобі завтра горну суконочки.

Ромко : А я дам ровер.

Марій : Але я хочу ма...ми. Щоб прийшла до мене і так поцілуvala, як вас...

Дарка : Ну, то я тебе попілюю (Зіскакує з ліжка і пілую; потім дас її з шами

ляльку): Не плач... (Цілус її щераз і лягає в свою ліжечко).

Ромко : (по хвилині): А ти Дарцю, не спи. Масно слухати розмову звірят.

Дарка : Ні, ні, я не буду спати. (Деякий час тиша).

Ромко : Дарцю! Ти спиш? (нема відповіді): Певно вже заснула. (Знову тиша)

Я В А 9.

Ті самі й Мати входить зліва. Діти сплять. Робит знак хреста над ними. Гасить світло і тихесенько виходить в бічні двері зліва).

Я В А 10.

Ті самі й Пес з Ведмедем. Сцена темна. Годинник б'є 12 год. Вибив і в
той мент засічено світло. Входить з права Пес і Ведмідь до ліжочок):

Ромко : (Прокинувся): То що?

Дарка : (Теж прокинулась): Хто це?

Ведмед : То я, моя краle, твій Ведмедин.

Песик : А я твій песик, мій панічку! Гав! Гав! Я тебе поцілую! Не пізнаєш?

Ведмед : Вставайте, помандруємо, щоб побачити Свят Вечір в Україні!

Ромко : (зіскакує з ліжечка): І я йду, йду!

Песик : Я помогу тобі взутись в черевички. Я буду все біля тебе. Добре? Гав!

Ведмед : А я тебе піднесу, правда, моя панночко малень! (Підносить її).

Дарка : Ох, який ти великий, Ведмедину (Надягає черевики).

Ведмід : (Помагає): Бо я живий, правдивий ведмідь з українських Карпат.

Песик : А я також з України.

Дарка : Справді? То ви оба з України?

Ведм : і Песик: Так, ми оба з України.

Роман: Як гарно, що ви не цураєтесь України, бо тут в Америці дехто цурається

Песик : А я буду тобі Ромку дуже вірний. Такий вірний, як... собака.

Дарка : А ти мені служити мені Ведмедину?

Ведмед : Я тебе на лапках носитиму. (Бере на лапки). А тепер Ходім! (Хоче йти).

Марійка: (Підвелась з отомані): А я... я сама останусь? (вібухає плачем), (Як раз в тепер відчиняються двері праворуч і блакитне світло її наповняє. Знадвору несеться янгольський спів: "Слава во Вишніх Богу!"")

Я В А 11.

Ті самі і Янгол-Олікун.

Янгол : (входить з дверей праворуч і до Марійки): Ні, ти не отанешся сама, сирітко (Гладить її по головці). Ти хотіла, щоб тебе мати поцілуvala?

Марій : Хотіла і ще хочу.

Янгол : Та мама прийти не може, але ми до неї підемо і вона попілуве тебе.

Марій : Добре, підемо.

Янгол : То вставай і збираїся! (Марійка швидко одягається).

Янгол : А тепер всі підемо в нашу любу Україну. (Відходять. Чути величавий і виразний спів янголів: "Слава во Вишніх Богу і на землі мир...!")

Занавіса поволі видає.

2. С В Я Т И Й В Е Ч І Р В У К Р А І Н І
а) Перед занавісово.

Дісві особи: Янгол, Марійка, Ромко, Дарка, Песик і Ведмедик.
(Перед завісую виходять Ромко і Песик, Дарка і Ведмедик і Янгол та Марійка, яку Янгол держить за руку, оберігаючи її наче).

Янгол : Тепер ми вже в Україні.

Песик : (нішити): Гав, гав! Я пізнаю. (до Ведмежа): Знаєш Ведмежа, че місце?

Ведмеж : Еге, я теж пізнаю.

Песик : (до Ромка, смикаючи за полу): Ходи, ходи, я покажу тобі, де це було.
Янгол : Ні, тепер нікуди не підете. Оглядинемо Свят-Вечір в Україні. (Показує праворуч): Бачите там хату?

Діти : Бачимо, бачимо.

Янгол : Це українська селянська хата. Ось там дивитисьмо під вікнами, що всередині хати діесь.

Ромко : А нас з хати не побачуть?

Янгол : Ні, не побачуть, бо ми духом лиш там і оглядинемо їх лиш осима нашої душі. І ще собі затяме: Ми прийшли в Україну і бачитисьмо там Свят-Вечір з перед 1945 року, бо теперішня Україна не святкує вже! Там московські комуністи не дозволяють і молити людям! Та це недовго. Розпадеться їх неволя, і Україна знову вільною буде! Чи ж зрозуміли ви?

Діти : Зрозуміли, всі зрозуміли!

Янгол : А тепер ходім (виходять праворуч).

б) Властива картина:

Дісві особи: Господар (зі шрамом на чолі), Господиня (з родимкою над оком),
Маруся (літ 15-18), Петро, юнак, воїн УПА, Василько і Гануся - діти господарів, 10-8 рр). Тарас, друг Петра, воїн УПА та Колядники - малі і більші діти (можуть бути з звіздою-зіркою).
Селянська хата. Ліворуч стіл і жавка, над ним вікно, піч, столик, на ньому посуд та мала ялинка. Вже прибрана. Двіре дверей: право - і ліворуч).

Я В А 1.

Господиня і Маруся (Господиня порається біля печі).

Маруся: (Поради при тістіна столичку): Мамо, чи все готове на Свят-Вечір?

Г-діня: Все, Маруся: ось голубці, кутя, риба, узвар.. А ти вже кінчиш "ушка"?

Маруся: Вже, я поробила маленькі "ушка", такі як наш Петро любить.

Г-діня: Ох, Петро, мій син любий! Пішов до УПА, я от може попав де большевикам в руки, а може.. (Втирає слізози).

Маруся: Не журіться, мамо. Я певна, що він ще сьогодні з'явиться до нас.

Я В А 2.

Ti самі, і Василько та Гануся (вбігають дверми праворуч).

Василь: Мамо, чи вже буде зараз Св. Вечеря?

Г-діня: Підохди, ще ж ясно надворі.

Василь: Та, бо я голоден.

Гануся: І я голодна.

Г-діня: Та ж ви її сьогодні, а повинні б постити; так як я і тато...

Гануся: Бо я працювала сьогодні; сніг заміталася, худібці їсти давала...

Василь: А я буланного коника вичесав і ще вівса дав у жолоб...

Г-діня: Так, так, сьогодні кожний мусить мати що-краще, щоб і худібка знала, що Свят-Вечір є. Бо коли господар гарно за все дбає, то і Гое поділ його благословитиме.

Маруся: (до Василя): А що ти ще робив сьогодні?

Василь: Ше пилу відніс, що батько був позичив у вуйка Данила.

Гануся: То добре, бо цієї ночі все має почувати вдома, все треба віддати!
(Підібгла до вікна, заглядає): Мамо, тато йде з Петром, і ще хтось з ним.

Василь: То Тарас! Йді Богу Тарас з Повстанців!

Я В А 3.

Ті самі, Господар, Петро й Тарас.
 Гос-дар: (Увіходить з правої сторони): Я тобі, стара, гостей привів на Свята.
 Петро й Тарас: (Увіходять оба в одностоях воїнів Укр. Повстанчої Адмії).
 Г-диня: Петро, мій синочок!
 Петро: (Цілус маму в руку): Мамо, моя!
 Г-диня: Якже ти, здоров? Дужкі?
 Петро: Здоров, мамо і дужкі! (до Марусі): Як же ти, Марусе?
 Маруся: Як бачиш, здорові (Вітаються).
 Г-диня: Ти надовго прийшов?
 Петро: На два дні. Маю відпустку, та ще її друга Тараса привів. Пізнасте?
 Г-диня: Тому не пізнало. То, що був у нас на Зелені Свята.
 Тарас: Той сам. (Вітається з присутніми (з Господинею, потім з Марусею)).
 Го-дар: А большевики, сину не застукають нас, на Свята?
 Петро: Ні, тату, бо всі ці райони вже опановані повстанцями, і с пезично.
 Господ: Слава нашій УПАомі!, що хоч Різдво можемо посвяткувати спокійно!
 Петро: За те, тату, справляйте свята і за всіма обрядами, хай Тарас бачить.
 Господ: (до Тараса): А ви хіба не знаєте наших різдвяних обрядів-звичаїв?
 Тарас: Не знаю, бо большевики нищили наші традиції і звичаї; замість обходити Свята, казалийти до колгоспу на панщину.
 Господ: Сумно, і страшно, але ми все це колись направимо. (до Госп.) Готове?
 Г-диня: Вже все готове, хоч би й запаз до Свят-Вечері засідати.
 Господ: (до Петра): Холім сину нести діда (Виходять, а за ними всі інші; остають лиши Тарас і Маруся).

Я В А 4.

Маруся і Тарас (самі).
 Тарас: У вас і ялинка є... (павза). Маруся, чи сподівались ви мене?
 Маруся: Так, справді сподівалась, ждала і вірила в ваш поворот щасливий!

Я В А 5.

Ті самі; входять Господар і Господиня, Петро й Василь та Ганя несуть дідуха, а Петро жменю сіна(в'язку).
 Господ: (ввійшовши): Даї, Боже, Дорій Вечір!
 Г-диня: Помагай, Біг! А, що несеш?
 Господ: Несу злато, щоб увесь рік ми жили багато. (Хреститься і "віншує"): Віншу вас щастям, здоров'ям і цим Свят-Вечером, щоб ми їх щасливо в здоров'ї перебули та нових діджали і так до сто літ поки Пан-Біг призначив нам віку. (Ставить дідуха-сніп жита в кут). (до Петра): Даї, Петре сіно! бере і ділить на частини дві, одну дає Марусі й вона ж стелить ним стіл; а решту ставить під стіл, і на це кладе сокиру, то що, кажучи): Дотикайтесь діті того заліза, щоб були ви такі тверді і сильні, як це залізо! (Діти дотикаються, цокаютими візасмо).
 Тарас: Це добре, бо нам тепер треба сильних тілом і духом українців!
 Г-диня: Так ми вже починаємо Свят-Вечір, але ще треба б і худіблі дати. Ти Петре, ось бери хліб, і між худіблу зайди та почастуй і свого бокника буланного. Ти, Марусю поблагослови тричі хлібом нашу красулю, а не забудь і про дріб-кури-гуси; дай їм вареної пшениці. (Виходить, а з нею Маруся й Петро).

Я В А 6.

Тарас, Василь і Гануся.
 Тарас: Гарна ялинка в вас(оглядає її). І чого ту нема, і яблока і прикраси..
 Василь: А я ще дістав котика від вуйка Данила. Отакого, вирізаного з поперу.
 Гануся: А дех подінеш того котика?
 Василь: Повіщу його на ялинку, щоб мищі ловив. (сміються).
 Гануся: Чи знаєте, що й мак не треба "маком" називати, а зернятами...
 Василь: Так, так, щоб нікого блохи не кусали.
 Гануся: І всі дірки треба позатикати в хаті, навіть дірку від клямки!..
 Тарас: Справді багато в вас звичаїв, і не знаю їх. А чом дірки затикати?..
 Гануся: На те, щоб ворогам роти заткати, та від напасті нам зберегтися!
 Тарас: То дайте і я заткаю одну дірку, щоб большевикам замкло навіки вічні!
 Гануся: Так, то, так! Нові часи, то і нових звичаїв треба. А щоб їм замкло!!!

Я В А 7.

Ті самі. Господар, Господиня, Маруся і Петро (входять)

Господ: Уже наша худібка покуштувала Святої Вечері. А тепер треба гостей ще прости (Бере в тарілку овочів, куті, хліб і виходить на двір).

Г-дinya: (Зачинила щільно ті двері, що ними вийшов господар). Тепер тихо, бо треба ані рухнутись (Гасить світло). (Чути надворі голос господаря): "Морозе, морозе, ходи до нас в гості, кутю їсти!" (по хвилі повторює це а далі): "Як не йдеш, то не йди і на наши ниви і на пшеницю і на пашню, а тікай на моря на води, на ліси на ведмеді і вовки і тікай з вітрами та з лихом усиким та по горах та по долах, а нас не зайдай, йже ніколи!" (І далі): "Гей ви лісовики, гей ви, чорні тучі - бурі, і громове! Ходіть тепер до нас на вечерю! А як тепер не приїдете, то ніколи до нас не заходьте ні в зимі ні вліті, та не робіть нам шкоди в ялині, ні в житі!".

Я В А 8.

Ті самі й Господар (прийшов у хату).

Господ: (Бере миску з кутею та свічку, обходить хату; поставив її на стіл і клякає, а за ним і всі інші клякають, а господар, промовляє): "Во Ім'я Отця і Сина і Святого Духа. Амінь. Просимо Тебе Боже, щоб Ти і душі до вечері припustивши, що в лісі заблудилися, що водах потопилися, що ворогом замучені, недолею покалічені, що їх всі поопушкали, що за Україну свої голови зложили; що в боях або по тюряма і засланнях загинули, - всіх прийми Боже і Свят-Вечері нині допусті! Амінь!"

Г-дinya: (Як уже всі повставали, бере від Господаря миску і ставить на стіл) Господ: А тепер сідаймо й ми до Свят-Вечері. (Сідає, за ним всі інші). А це на зрист та добрий плід роїв бджіл! (При тому господар кинув кутю в гору на стелю на знак хреста-нанерхрестя). (Всі вечеряють коротко гуторяль)

Гануся: (Пчихнула). А що мені за те дасьте?

Г-дinya: За те на здоров'я тобі! А купимо тобі українську книжку гарну, щоб вчилася та України не забула, а служила їй!

Тарас: А що мені даське, як я пчихну?

Господ: То в нас звичай такий є, що кожному, хто пчихне, щось дарують.

Тарас: (Пчихає): То дайте мені вашу Марусю.

Господ: Го, го, голубчику, таких подарунків на Різдво не дають. Ще підохдіть. (Встаять зза стола і діти отримують дарунки: одні з під стола, інші з-під ялинки. За сценою чути хід. Це наближаються колядники).

Я В А 9.

Ті самі й колядники: діти малі і старші. (Можуть мати й звізду-зірку, і починають питати знадвору):

Голос дитини: Чи можна пане, господарю, заколядувати?

Господар: Можна, можна, просимо!

Г-дinya: Але ж просимо в хату. (Колядники заходять і починають колядувати якусь гарну довільно дібрану колядку. По закінченні колядки, один колядник "віншувє"):

Колядник: Віншуємо вас щастям, здоров'ям і всім добром від Різдва до Богоявлення, і до Воскресення та Вознесення, з року в рік, щоб вам Бог дав довгий вік!

Інший колядник: (жартівливо): "А тепер дайте когута, бо пірвем ворота!".

Г-дinya: А навіщо ви збираєте коляду?

Колядн: На Українську Повстанську Армію.

Господ: Так, оце наш дарунок щедрий для воїнів славних (дає гроші). А по святах приходите підводою по пшеницю, по полотно та ще дещо дам для наших стрільців славних.

(Колядники дякують, і виходять, співаючи грімко): "Просим Тебе Царю, просим Тебе нині; подай славу, верни волю, нашій славній Україні!"

Занавіса легко спадає.

З. В КРАЇНІ ВІЧНОГО СПОКОЮ

а) Перед завісовою.

Особи ті самі, що перед завісовою у 2-їй картині.

Янгол: Отже ви бачили святвечірні обряди і звичаї в Україні. Подобалось?

Ромко: Дуже.

Дарка: Гарно!

Маруся: Чудово!

Дарка: А та господиня мала родимку над оком. Зовсім, як моя бабуля на фото!

Янгол: Бо то таки вона була.

Дарка: Справді?

Ромко: То, може й господар - це мій дідуньо, бо мав шрам на чолі?

Янгол: А вже ж, ти не пізнав?

Ромко: Я догадувався, але не був певний.

Янгол: Так. То були ваші рідні. А Маруся і Гануся, це ваші тітки, а Петро і Василько, то ваші дядьки.

Дарка: Як та маленька Гануся моя тітка? Смішно! Та ж вона не більше від мене.

Янгол: Бо ти забула, що це діялось ще перед багатьма роками.

Дарка: О, правда.

Песик: Гав, гав! А чи бачили ви, що в Україні на Свят-Вечір навіть собак Сірко дістав кращу вечеру?

Ромко: Так; але ведмедя проганяли.

Песик: Во він хапає вівці і ягнятка.

Дарка: То ти такий, Ведмедю?

Ведмед: Моя люба! Я не хотів би їх хапати, але що ж пораджу, як мос черево все кричить: давай і давай!

Дарка: То заїдай собі медок.

Ведмід: На те я тобі ось що скажу: треба знати, що ведмідь живе не лише самим мèдом, але йм'ясом волів, баранів і ягнят.

Дарка: Поганий! Іди собі геть з моїх очей, якщо ти такий!

Ведмед: То така мені вдяка за те, що носив тебе на лабках своїх! (Ображено)

Ну, що ж, так і піду собі геть.

Янгол: І ти, собако, іди собі геть тепер.

Ведмед: (до собаки): Бачиш, і тебе проганяють! Ходім геть звідсіля!

Песик: Ні, ні, нè піду! Я ніколи не покину свого панича. (Підскочив і лиз нів Ромка).

Ведмед: Так, ти зовсім без амбіції! Смідайся!

Песик: Чого я маю стидатися того, що почував у своєму собачому серці?

Ведмед: Дурінь і ідіот з тебе! Тоді я сам піду. (Хоче йти, але задержався). Однак на відхідному мушу попрашатись з мосю панною, бо таки люблю і шаную її, хоч вона мене проганяє. (До Дарки): Дозволь, хай обійму тебе!

Дарка: Та, можеш обніти, але легенюко...

Ведмед: Не бійся, я делікатно, дуже делікатно. (Обнямає).

Дарка: (скрикус): Ой!

Ведмед: (Пускає її): Чого ж ти кричиш? Я обнімав тебетак делікатно... О, якби я обняв тебе так, як звичайно я це роблю, то ти і дух свій спутила б. Але тепер іду... Прощай! (Відходить ліворуч).

Янгол: І ти іди, собако, геть.

Песик: Ні, ні, світливий Янгол! Не проганяй мене, я піду з вами.

Янгол: Ні! Там, де ми йдемо, - тобі там йти неможна!

Песик: (до Домка): Що ж. Прощай мій хлопчику. Я тебе ніколи не забуду! (Відходить зі скавулінням-плачем за Ведмедином).

Янгол: (до Марійки): Чому ж, ти Марусю, завжди така сумна? Нічого не говориш, не смієшся?

Маруся: Бо мені жаль, що я не бачила в Україні нікого з рідних.

Янгол: Не сумуй! Тепер підемо в Край спокою, в тім краю потішишся! (пішли!).

б) Властива картина

Особи: Янгол, Роман, Дарка, Маруся, Дідусь(зі шрамом), Бабуня (з родимкою), Жінка в чорному одязі і Янголятка.

Обстановка: Сад. В ньому по середині ялинка, вже майже зовсім прибрана. Троянди збоку праворуч, селянська хата. Перед хатою лавка, на ній сидять Дідусь і Бабуся; обов'є в селянській одежі. Дідусь має шрам на обличчї та Бабуся має родимку над оком. Вони дрімають. Коло дідуся палиця. У кутку сцени ліворуч маленька лавочка, майже зовсім захована в зелених кущах.

Я В А 1.

Дідусь, Бабуня, Роман, Дарка, Марійка, Янгол(входять зліва)
Діти : (Побачивши ялинку, скрикують): Яка чудова ялинка. (Кинулись до неї, але побачивши дідуня і бабуню, стримались).

Маруся: А це хто?

Роман : Та то наш дідусь! Направду наш дідусь!

Дарка : А то бабуся з родимкою над оком.

Янгол : (Підходить до дітей): Оставте. Тихо, пст! Вони сплять, але зараз же пробудяться і будуть з вами говорити. А ти Марійко сядь собі там, о у куточку на лавку й підоjdи на мене. (проводить її до лавочки, ген, що віддалена в кущах): Я за часочок вернуся. (Виходить ліворуч).

Я В А 2.

Ті самі, без янгола. Роман і Дарка підходять тихцем до стареньких і дотикають їх злегка руками: Роман - шраму дідусевого, а Дарка - родимки в бабуні над оком).

Дідусь і Бабуня(прокинувшись): То хто?

Дарка : То ми.

Роман : Ваші унуки. Я, Роман, а то моя сестра, Дарка.

Дідусь: Унуки? Ми не бачили наших унуків.

Бабуня: І не знаємо, як виглядають.

Роман : Але ж ми знаємо, бо в нашого тата є ваша фотографія. Ви дідусю зо шрамом на лиці. Тато казав, що це з війни знак такий..

Дарка : А, ви, бабулю з родимкою над оком. Отут, о!(показує): Я пізнала !..

Бабуня: А ви звідкіля?

Роман : З Америки.

Дідусь: (До бабуні): А, так стара! Це може бути. До нас доходили вісті, що син наш поїхав до Америки.

Бабуня: Коли так, то давайте, хай і я поцілую вас, мої дороген'кі внучата! (Обіймає і цілує Дарку і Ромка).

Дідусь: І я, і я, хай вас поцілую, мої кохані (цилує обох).

Бабуня: Дивись, старий, яка вона гарненька! А які очі в неї; а волосячко ! М'якеньке, як шовк! (Гладить Дарку по голові).

Дідусь: А ти вже й великий хлопче! А ну я зміряю тебе(оглядається): Десь тут була моя палиця (Бере палицю і примірює,): Отак. Я зазначу собі, бо якщераз прийде до нас, то хочу знати скільки ти підростеш.

Роман : Але я дідусю, не знаю, чи ми вдруге вас відвідаємо.

Дідусь: Чому?

Роман : Бо не знаю, чи Янгол знову схоче нас сюди привести.

Дідусь: Так, так, але знайте, мої дорогі унуки, що скільки разів ви нас там на своїм світі згадуєте, стільки ви нас відвідуєте.

Бабуня: А ми таким відвідинам дуже раді і незвичайно тішимися, коли хтось до нас завітає. Але нас забивають, і відвідувати що раз рідше, а то бодай би частіше добрим словом згадували, то і тоді нам краще було б.... (сплакує)

Дарка : (Сідає біля бабуні й обнімає її). Не плачте бабуню! Ми завжди будемо вас пам'ятати і згадувати та частенько відвідувати.

Бабуна: Добре, добрі, мої унуки кохані.

Роман : А я думав собі дідуся, що ви тут живете в палацах, а ви живете й тут у простій селянській хатині.

Дідуясь: Тут, синку, кожний живе, як хоче. Коли ми сюди прийшли, нас запитали: в якій хаті хочемо жити: в панській, чи в селянській? А ми вибрали селянську, просту, але простору і тиху.

Дарка : І одежину отримали селянську?

Дідуясь: Так, і одежу таку ж отримали.

Бабуна: Я таки воліла відразу мати просте, чисте селянське вбрання, як от спідницю, ніж панське одіння штудерні.

Дідуясь: А якже ж вам там у тій Америці живеться?

Роман : Добре, дідуся: ми вже маємо гавз і дві кари.

Дідуясь: Що таке маєте там?

Роман : 'Гавз' то ніби дім по нашому.

Бабуна: А кара; за що ж ви кару собі заслужили?

Дарка : Бабуно, 'кара', то, то авто, автомобіль.

Бабуна: Господи! Аж два автомобілі мають.

Дідуясь: От бачиш старф, аж два автомобілі, а ми мали лише одного гарного конника буланого. І він кращий був за три автомобілі, бо був наш!

Бабуна: Оставмо це діду, а радше почастуймо своїх гостей. Піди до хати і набери по крижці меду.

Дідуясь: (Встає) Бабуна: І черешеньок не забудь принести!

Дідуясь: (іде в хату)

Я ВА З.
Ті самі, без Дідуся.

Роман : А ви є пасіку тут маєте?

Бабуна: Маємо, синку, маємо. Красна пасіка. От стариї, ніби то ваш дідусь має гарну забавку з бджолами...

Дарка : І черешеньки є?

Бабуна: Є, є. І груші є і всякі овочі, і яблука і сливи. Усе це маємо ми у садку, і то в кожну пору року, коли захочемо. Бо тут немає ні.. холоду, ні зими, а завжди лише літо та весна красна.

Я ВА 4.
Ті самі і Дідусь .

Дідуясь: (Виходить з хати, несе миску меду, а в другій - інші овочі-черешні) А тепер дідочки трохи погостіться медом і черешнями. (Подає).

Ромко і Дарка : (Дякуючи, присувають до сесею): Дякуємо вам дідуся.

Дарка : (Гукав): Гей, Марійко! Ходи до нас на медок! Такий дуже добрий!

Марійко: (Присідається до дашки їсти).

Бабуна: А то хто? (на Марійку...).

Дарка : То одна сирітка, Марійка. Тато взяв її до нас на Свят-Вечір.

Бабуна: Узвів? То добре зробив. Так і внас, на Україні запрошували убогих і сиріт до Свят-Вечері. (До Марійки): Чи добрий мед?

Маруся: Добрий, бабусю.

Бабуна: Ідж, Ідж, сирітко.

Я ВА 5.
Ті самі, Янгол і Жінка в чорному.

Янгол : (Виходить з лівої сторони, ведучи Жінку в чорній, дводільній сукні; і звернувшись до Марійки): Я тобі когось привів, Мамурю!

Маруся: (Марійка побачила Жінку в чорнім, підходить несміло до неї, а в очах захоплення.)

Жінка : (Теж підходить до Марійки. В її очах слози).

Маруся: (Раптом з окликом): Мамо!

Жінка : (Рівночасно) Доню, моя! (обнімається, пілуються, повторюючи по-одинокі слова): Донечко моя, кохана (А Марійка): Мамусю моя....

Дід і Бабуя: (Обое підводяться і обтирають сльози).

Маруся: Мамо! Я так тужила за тобою і плакала!

Жінка : Заспокійся тепер доню! Годі, заспокійся!

Маруся: А ти чому мамо в чорній сукці?

Жінка : Бо мені тужно за тобою.

Маруся: Бідна моя мамочка (Цілус її). А я тепер дуже щаслива і така вдячна моєму Ангеликові, що запровадив мене до тебе.

Жінка : І я щаслива, дитино моя!

Маруся: Я вже тебе мамо ніколи не покину... і ніде не піду...

Жінка : Ні доню! Ти не можеш ще остатись довше тут зі мною. Ти ще мусиш повернутись на землю.

Маруся: Мамочко люба! Я не хочу. Там мені не добре, бо я така самітня.

Янгол : Ні, Марусе, ти не сама так, на землі будеш; я завжди буду при то бі й берегтиму тебе.

Дарка : (Підбігає) Так, так, Марусе, ти вже не будеш сама; ти буше все з нами. (Цілус її).

Ромко : Еге ж! Ти будеш вже в моого тата й мосї мами.

Дарка : І будеш наша сестричка. (Цілус її).

(Раптом сцену заливає блакитне світло, то знову рожеве. З-дале ка чути гарний янгольський спів :" Слава во Вишніх Богу!....")

Я В А 5.

Ті самі, та янголята

Янголята(більші й менші, входять з правої і лівої сторони, несучи з собою паперові, ясні ланцюжки, прикраси, янгольське волосся, тощо)

Янгол : (Стає перед дідусеням і бабунею): Оце прийшли янголята докінчiti прикраси. Ця ялинка для вас дідуню і бабуню.

Дідусь: Спасибі вам, спасибі.

Бабуя: Прикрашуйте мої любі янголятки, прикрашуйте.

Янголята(докінчує прикрашувати ялинку, і при тому виводять балет, щось в роді мовчазного танку).

Янгол : А тепер, коли ми вже прибрали ялинку, то засвітимо її й заколядусмо(Ялинка раптом засяла світлами, різними кольорами. Колядуєть, першу стрічку :"Бог предвічний, народився!"

Янгол : Іще виведемо наш різдвяний хоровід. (Тут янголятка ловляться всі за руки і виводять лагідний і гарний хоровід).

Янгол : А на закінчення заспіваемо всі нашу янгольську пісню: (Співають) "Слава во Вишніх Богу, і на землі мир, Во чловіціх благоволеніs...."

Янголята(в тому часі беруться за руки і ходять та співають довкола ялинки).

Янгол : (Бере теж до кола Марійку, потім Дарку, Романа, Жінку в чорному одінні, а вкінці дідуся і Бабусю. Всі ходять довколо ялинки та співають:

"Слава Богу, заспіваймо; честь Сину, Божому, і Панові нашому поклін віддаймо! (повторюють, як треба)

Під час співу завіса поволі спадає.

4. ЗНОВУ В АМЕРИЦІ

а) Перед завісовою.

Особи ті самі, що були перед завісовою в 2-ій картиці.

Роман, Дарка, Маруся і Янгол: (Виходять з лівої сторони).
Янгол: От ми вже знову в Америці. За часок будете діти вже вдома.
Песик: (За сценою): Гав, гав!
Роман: О, мій песик десь тут є!..
Песик: (Вбігає з правої сторони, і швидко жене та леститься біля Ромка, і скаче на него, то хнову леститься біля Дарки і Марійки).
Роман: Ти звідкіля тут уявся?
Песик: Ху, та за тобою прийшов, бо без тебе жити не можу (Лизнув його).
Дарка: Ах, а ти сам прийшов?
Песик: Цей то я сам? Ні, не сам! Там десь і ведмедик іде ззаду.
Ведмед: (Бурчить за сценою, і по хвилині входить з правої сторони. Він налягає на ногу і підпирається пальюгою).
Дарка: (Підбігає до його): А тобі що сталося, Ведмедику наш?
Ведмед: Пригоду мав.
Дарка: Яку, пригоду?
Роман: Де?
Ведмед: От зараз і розкажу (Сідає на суплерську будку). Знасте нам обом будло тужно за вами. І ми рішили повернутись до вас. І на кордоні в більцевії, заскочили нас московські комуністи. "Ти куди - каже-п'яюш?" - "До Америки!" - відповідаю я. - "А то ти американський шпигун і капіталістичний запороданець!" - та й наставив до мене ріківки.. та де там, наставив на мене крісата до мене, каже: "Ти петлю - вівсько-мазепинсько-бандерівський націоналіст, от так тобі, каже -- а я ломакою та його по московських лабетах тро-рах..., а інші геть повтікали".
Дарка: (Припала до Ведмедика): Але ж у тебе тут рана на нозі, кров є....
Давав я зав'яжу.
Ведмед: Не треба. Присхне, як на собаці.
Дарка: Ні, ні, так не може бути. Як прийдемо додому покличу лікаря.
Ведмед: Лікаря? Та ні! Ми ведмеді обходимось без лікарів... Але я мушу таки вам пожалітися... (Дивиться на песика). Песик мене не обороняв, бо не хтів... мабуть боявся, і таки втік.
Песик: От, не слухайте його, бо він хоче на себе всю славу забрати. Вам, хіба відомо, що ведмеді навчилися бехати від більшевиків, тож і він бреше. Бо я не втік, але забіг ззаду і роздир дрохому більшевикові штани на задку. От як воно було! Гав! Гав!
Ведмедик: О, то ти великий герой!
Песик: Герой - не герой, але люблю правду.
Ведмед: I тому ту правду підмальовувеш?
Песик: Що?
Роман: Годі, не сваріться! Це негарно, як приятелі сваряться. Негайно подайте собі п'юки на доказ згоди.
Песик: Слухаю тебе, боженьку, (подав ведмедикові запку).
Янгел: А ти далі сумна Марусю?
Маруся: Сумна, бо мама там осталась, де ми були, а я тут самітня останусь.
Янгол: Я ж тобі казав, що ти більше самітню не будеш. От за хвилину ми прийдемо батьків Ромка і Дарії і все буде добре. Ходім!

(Всі поволі виходять геть з перед сцені (зпепед куртини),.

б.) Властива картина

Обстанова ї особи ті самі, що в першій картині. Ранок, але ще в кімнаті є темряво, бо вікна заслонені жалюзією. Ромко, Дарка і Марійка сплять у своїх ліжечках.

Я В А 1.

Роман, Дарка, Маруся і Мати.

Мати : (Входить дверми з ліворуч, тихо підступає до ліжок дітей і любовно на них дивиться). Сама до себе: "Які вони гарні, мої літочки й соколята кохані". (Підходить до вікна і підносить завісув. Ясне і біле світло заливає кімнату, як звичайно зимового ранку. До дітей глохно:) "Гей, ану, вставайте сплюхи. Вставайте, бо вже час настів! (Бачучи, що діти ще сплять) приспівус ім якусь довільну пісню ніби колискову, ніби ранні-веселеньку, щоб дітей побудити).

Діти : (Підводяться й протирають очі).

Мати : Одягайтесь швиденько, бо будемо сидати й підемо до церкви. Та ж то Різдво! Христос наподився!

Діти : (Зіскакують з ліжечок, а пілчастого йде розмова):

Роман : (Підходить до матері): Так скоро мамо встаєш... (дивиться на ню).

Мати : Я встаю скоро?.. І чом ти так дивишся на мене?

Роман : Бо я не знаю, чи то справді ти?..

Мати : Хіба я так за ніч змінилася?

Роман : Не змінилася, але ...

Дарка : А де є ведмедик?

Мати : На ліжечку. Не бачиш?..

Дарка : Не той, але живий ведмèдик.

Роман : І Песика немає....

Мати : Шо вам діти? Та ж песик і ведмелик є на ліжку.

Роман : Ні, мамочко, то не ті, але правдиві, що ходили з нами в дорогу!...

Мати : В яку дорогу?

Роман : В Україну ходили та в край спокою і блаженства.

Мати : Свят-свят! Що ви виговоромсте діти?

Дарка : Так, мамусю! Ми всі були в Україні і бачили наших дідуся і бабуся там була. Вони гостили нас медом і черешнями.

Маруся А я була в своєї мами. Вона в довгій і чорній сукні і така сумна, сумна була...

Мати : Шо з вами діти? Чи хворі ви, чи так всім нараз сон приснився, чи ще щось іншого трапилось з вами? (Прикладає руку дітям до чола), і гарячка немає... і що воно таке? (Підходить до дверей і кличе): А, тату! А ходи но ти сюди!

Я В А 2.

Ti самі і Батько.

Тато : (Виходить з лівої сторони): Шо сталося?

Мама : Та он діти щось таке лепечуть, як би чемериці наїлися. Кажуть, що були цієї ночі в дідуся і бабуні, що їли там мед і чевеніні... А.. Марійка говорить, що бачила свою маму...

Тато : Та це їм напевно таке приснилося.

Роман : Приснилося?

Дарка : Ні; таточку! Ми таки були в дідуся і в бабуні!

Тато : Недобре ти верзеш, Бог-зна що.

Дарка : То це був би тільки сон?

Батько : Авже ж, що сон!

Роман : Може бути, що був лише сон, але я таточку обіцяв Марійці і її ж мамі, що Марійка від нас вже нікуди не піде, а буде жити разом з нами

Дарка: Еге ж! І я обіняла, що віднині вона стане нашою сестричкою; добре, мамо?

Мати : (До батька): Знаєш тату, я вчора довго міркувала над тим, чи не взяти б нам малу Марусю за дитину нашу.. Вона така мила, ченменька...

Тато : І я те саме думав собі.

Мати : Отже, візьмемо?

Батько Візьмемо. Хай вона останеться в нас, при українській родині, щоб просла лише на добру і свідому українку.

Мати : Отже, слухав, Марусю! Ти вже не підеш більше до Сиротинця, але будеш жити з нами, як наша прибрана донечка, а я буду твою мамою.

Тато : А я - твоїм татом!

Маруся: А я буду всіх вас дуже-дуже любити.

Всі (обіняють і радо пригортують Марусю, як свою сестру).

Завіса.